

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**ДО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОЇ, ДОСЛІДНОЇ,
ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИК**

*(для бакалаврів та магістрів денної та заочної форм навчання
спеціальності 192 – Будівництво та цивільна інженерія,
освітньої програми «Міське будівництво та господарство»)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2018

Методичні рекомендації до проходження навчально-виробничої, дослідної, педагогічної та переддипломної практик (для бакалаврів та магістрів денної та заочної форм навчання спеціальності 192 – Будівництво та цивільна інженерія, освітньої програми «Міське будівництво та господарство») / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : О. В. Завальний, С. М. Чепурна. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 26 с.

Укладачі: канд. тех. наук О. В. Завальний,
асистент С. М. Чепурна

Рецензент: Т. В. Жидкова, кандидат технічних наук, доцент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою міського будівництва, протокол № 1 від 29.08.2017.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИК.....	4
2 ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ.....	6
2.1 Обов'язки студента під час практики практиці.....	6
2.2 Керівництво практикою з боку університету.....	6
2.3 Керівництво практикою підприємством.....	7
3 ЗМІСТ ПРАКТИК.....	8
3.1 Ознайомлювальна практика.....	8
3.2 Виробнича практика.....	10
3.3 Дослідницька практика.....	15
3.4 Педагогічна практика.....	17
3.5 Переддипломна практика.....	19
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

ВСТУП

У методичних вказівках викладено основні питання і рішення з організації навчально-виробничої, дослідницької, педагогічної і переддипломної практик студентів на підприємствах і в межах університету, забезпечення наскрізного і безперервного практичному навчання студентів з включенням виробничої праці, в тому числі на робочих місцях, що вимагають високої професійної підготовки, а також на оплачуваних місцях різних фахівців.

Рішення задач підвищення якості міського будівництва висуває перед ВНЗ проблему подальшого поліпшення підготовки кадрів бакалаврів і магістрів. Керівник будівельного підрозділу повинен володіти таким рівнем знань, в тому числі і спеціальних, який дозволяв би йому оперативно вирішувати виробничі питання з найбільшою ефективністю і технічної обґрунтованістю.

Проходження практики студентами на виробництві повинні сприяти вирішенню поставленого завдання. Навчальна і виробнича практики студентів є найважливішою частиною процесу підготовки висококваліфікованих фахівців з вищою освітою.

Дослідницька, педагогічна практики забезпечує підготовку магістрантів до проведення експериментальних досліджень в рамках науково-дослідної діяльності та первісна практична підготовка до здійснення навчальної та навчально-методичної складових роботи науково-педагогічного працівника ВНЗ з фахових дисциплін в галузі міського господарства і будівництва.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Підготовка фахівців у вищих навчальних закладах забезпечується, з одного боку, комплексом дисциплін, що вивчаються, а з іншого - діленням процесу вивчення кожної дисципліни на теоретичну і практичну складові.

Теоретична частина, що викладається у вигляді лекцій, передбачає вивчення основ курсу, математичних залежностей і закономірностей. Ця частина забезпечує теоретичний рівень фахівця, визначає загальний рівень

інженерної підготовки. Практична складова процесу навчання має на меті закріпити отримані теоретичні знання, сформувати практичні навички, необхідні фахівцеві.

Відповідно до Державного освітнього стандарту вищої професійної освіти за напрямом підготовки 19 – Архітектура та будівництво, спеціальність 192 – Будівництво та цивільна інженерія, освітня програма «Міське будівництво та господарство» студенти за час навчання проходять такі практики:

- ознайомлювальна4 тижні (2-й семестр);
- виробнича4 тижні (6-й семестр);
- переддипломна (для бакалаврів).....2 тижні (8-й семестр);
- дослідницькапротягом 9-10 семестру;
- педагогічна.....протягом 9-10 семестру;
- переддипломна (для магістрів).....4 тижні (11 –й семестр).

Базами для проходження студентами практик можуть слугувати:

- будівельні, ремонтно-будівельні організації підприємства, в т.ч. спеціалізовані управління й трести;
- науково-дослідні, проектно-конструкторські, проектно-вишукувальні організації та фірми будівельного профілю;
- департаменти архітектури, містобудування та генерального плану, служби і відділи при адміністрації міста, району, при уряді області;
- муніципальні установи й підприємства, зокрема й у сфері житлово-комунального господарства;
- випускова кафедра.

Місце проходження практики визначається випусковою кафедрою і закріплюється за студентами договором з базовими організаціями і підприємствами або пропонується студентом-практикантом на підставі листа-запита організації (підприємства) і узгоджується з завідувачем кафедрою.

Скерування студентів на навчально-виробничу та переддипломну практики оформляється наказом по університету, на ознайомлювальну, дослідницьку й педагогічну – розпорядженням по факультету. Заміна бази

практики після видання наказу чи розпорядження може бути здійснена тільки за рішенням завідувача кафедри з оформленням відповідної зміни.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

2.1 Обов'язки студента під час практики

На зборах, що проведені кафедрою зі студентами, які направляються на практику, даються докладні рекомендації та вказівки про порядок проходження практики:

- зачитується наказ або розпорядження по практиці із зазначенням викладача - керівника практики кожного зі студентів або групи студентів;
- вказуються цілі і завдання практики, зміст її програми в залежності від курсу і бази проходження практики;
- пояснюються права і обов'язки студента-практиканта, необхідність оформлення наказу по підприємству, організації про зарахування на практику;
- наводяться вимоги до щоденнику і звіту про практику, його змісту та оформлення, рекомендований склад додатків;
- звертається увага на дотримання вимог охорони праці та техніки безпеки, необхідність проходження вступного інструктажу на робочому місці;
- встановлюється час і порядок проведення заліку по практиці.

Кожен студент-практикант отримує направлення, яке після прибуття на базу практики надається відділу кадрів або керівнику підприємства. Цей напрям є підставою для видання наказу про зарахування практиканта в штат підприємства для проходження практики і призначення керівника практики від підприємства. Керівництво практикою здійснюється викладачами кафедри міського будівництва.

2.2 Керівництво практикою з боку університету

Загальне керівництво навчально-виробничою і переддипломною практиками здійснює викладач кафедри міського будівництва, дослідницька і педагогічна – науковим керівником магістрантів. Контроль за виконанням

навчального плану й програмою практики здійснює завідувач кафедри міського будівництва.

Керівник практики від кафедри міського будівництва:

- забезпечує проходження практики згідно з учбовим планом і програмою практик;
- проводить у виші всі організаційні заходи, зокрема й інструктаж з техніки безпеки та охорони праці і порядок походження практики;
- контролює забезпечення підприємством умов праці, виконання практикантом правил внутрішнього розпорядку підприємства, баз практик;
- здійснює поточний контроль проходження практики студентів. Керівник регулярно знайомиться з роботою студентів на їх робочих місцях. При цьому студентам дають необхідні вказівки, консультації і роз'яснення. Вирішує питання, що виникають під час практик;
- розглядає щоденник і звіти студентів по практиці, дає відгук про їх роботу і оцінку за результатами практик.

2.3 Керівництво практикою підприємством

Підприємства, що є базами практик, організує і проводить практику згідно з учбовим планом і програмою практик.

Керівник практики від підприємства:

- оформлює студента на практику згідно з наказом по підприємству;
- проводить інструктажі з техніки безпеки і охорони праці, первинний інструктаж на робочому місці з оформленням установленної документації;
- ознайомлює студентів з роботою підприємства;
- надає студентам-практикантам можливість використовувати науково-технічну літературу і документацію, що пов'язана з питаннями практики;
- надає допомогу в підборі матеріалів для курсових і дипломних проєктів;
- забезпечує і контролює виконання студентами – практикантами правил внутрішнього розпорядку.

3 ЗМІСТ ПРАКТИК

3.1 ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНА ПРАКТИКА

Базові положення

Ознайомлювальна практика для студентів першого курсу освітньої програми «Міське будівництво і господарство» є важливішою частиною учбового плану підготовки бакалаврів і відбувається протягом чотирьох тижнів у другому семестрі під керівництвом викладача кафедри міського будівництва. Практика організовується у вигляді екскурсій на об'єкти нової забудови й реконструкції, ознайомлення з сучасними напрямками розвитку містобудування України і м. Харків зокрема.

Мета й завдання практики

Метою практики є ознайомлення студентів із історією розвитку м. Харків, об'єктами міського будівництва й господарства, підприємствами будіндустрії, базовими містобудівними документами.

Завдання практики:

- ознайомлення з об'єктами культурної і архітектурної спадщини м. Харків та з основними напрямками розвитку містобудування в Україні та м. Харків;
- створення уявлень щодо об'єктів будівельної індустрії, прийомах планування, забудови та благоустрою територій, про призначення і видах дорожньо-транспортних споруд, видах зелених насаджень, методах організаціях дорожнього руху, муніципальних підприємствах та службах міського господарства;
- ознайомлення з основними видами містобудівної документації, спеціалізованими містобудівними схемами, проектами планування і забудови окремих ділянок, об'єктів житлово-цивільного призначення;
- практична підготовка студентів 1-го курсу до вивчення ряду спеціальних дисциплін: архітектура, планування територій та транспорт, урбаністика, реконструкція міських територій, міські вулиці та дороги, комплексне освоєння територій, благоустрій міських територій тощо.

Зміст практики

В період ознайомлювальної практики студенти виходять на екскурсії. Загальна кількість екскурсій – від 5 до 10 залежно від конкретного об'єкта і його розташування. Деякі екскурсії відбуваються із залученням спеціалістів підприємств, організацій архітектури і містобудування міста.

Основними методами учбової роботи студентів під час ознайомлювальної практики є:

- активна участь у екскурсіях на всі об'єкти і підприємства, що передбачені робочою програмою;
- ознайомлення з роботою будівельних організацій та основними видами містобудівної документації, спеціалізованими містобудівними схемами, проектами планування і забудови окремих ділянок, об'єктів житлово-цивільного призначення;
- ознайомлення з програмним забезпечення «Autocad» і «Archikad»;
- проведення натурних обстежень та вимірювань території ХНУМГ ім. О. М. Бекетова та розробка креслень генерального плану території за допомогою програмним забезпечення «Autocad» або «Archikad» з використанням відповідних умовних позначень.

Після закінчення практики студенти представляють щоденники і звіт по практиці. Обсяг звіту становить 5-10 аркушів із малюнками. Щоденник є складовою частиною звіту і є документом, що визначає початок і кінець практики студенту. Звіт студенти захищають у керівника практики від кафедри міського будівництва та отримують диференційний залік.

Структура ознайомлювальної практики

Навчальні елементи	Кількість годин
1	2
Змістовий модуль 1	
1 Проведення екскурсії по історичній частині м. Харків	20
2 Відвідування проектних організацій міста.	20
3 Відвідування будівельних організацій міста.	20

1	2
Змістовий модуль 2	
1 Вивчення програмного забезпечення «Autocad»	20
2 Вивчення програмного забезпечення «Archikad»	20
Змістовий модуль 3	
1 Проведення натурних обстежень та вимірювань територій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.	20
2 Розробка креслень генерального плану території.	20
3 Вирішування інженерних завдань згідно натурних обмірів	20
4 Підготовка звітів з проходження практики та написання рефератів з поданої тематики	20
РАЗОМ	180

3.2 ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Базові положення

Виробнича практика для студентів 3-го курсу і 2-го курсу на базі ОКР молодшого спеціаліста освітньої програми «Міське будівництво і господарство» є важливішою частиною учбового плану підготовки бакалаврів і відбувається протягом чотирьох тижнів у шостому семестрі під керівництвом викладача кафедри міського будівництва і представника підприємства.

Мета й завдання практики

Мета виробничої практики є вивчення проектної і містобудівної документації, закріплення теоретичних знань в області комплексного благоустрою міських територій, конструкції міських споруд і будинків, подальше придбання практичних навичок з ремонту, реконструкції, реставрації і експлуатації будинків та міських територій.

Завдання практики:

- вивчення системи інженерно-технологічної підготовки виробництва і матеріально-технічного забезпечення бригади;
- здійснення збору, обробки, аналізу та систематизації науково-технічної інформації;
- виконання розробок, замірів, проектної робочої і технічної інформації;

- вирішення питання благоустрою, озеленення та утримання міських територій;
- планування, технологія і організація проектних робіт, питання експлуатації будинків, міських територій, систем міського транспорту;
- взаємозв'язки в роботі проектних, будівельно-монтажних, експлуатаційних підприємств і організацій, муніципальних підприємств і організацій;
- оволодіння сучасними методами та технологією проектування об'єктів міського будівництва.

Зміст практики

В період виробничої практики студенти повинні відпрацювати на об'єктах міського господарства, проектних, експлуатаційних організаціях або муніципальних підприємствах. Під час практики для студентів можуть біти організовані виробничо-ознайомлювальні екскурсії на об'єкти комплексного інженерного благоустрою міської території, що вирішують питання реалізації проектних рішень, будівництва і експлуатації об'єктів міського будівництва.

При проходженні виробничої практики студент зобов'язаний:

- ознайомитися з проектною документацією і нормативною літературою в галузі будівництва;
- приймати участь в організації робіт при благоустрою території;
- приймати участь в організації робіт при експлуатації будинків, споруд, міських територій і систем інженерного обладнання.

Індивідуальне завдання.

Індивідуальне завдання видається студенту керівником практики після визначення місця практики. Рекомендовані теми для індивідуальних завдань.

Комплексний інженерний благоустрій населених міст.

1. Нормативні документи, що регламентують правила утримання і благоустрою міських територій.

2. Конструкції дорожнього одягу пішохідно-транспортних зв'язків (магістралі, проїзди, тротуари, велосипедні доріжки).

3. Конструкції покриття майданчиків різного призначення.

4. Малі архітектурні форми при благоустрою житлових територій.

5. Дитячі ігрові комплекси.

6. Типи газонів при озелененні міських територій.

7. Типи освітлення міських територій.

8. Асортимент дерево-чагарникових насаджень для озеленення міст.

9. Благоустрій території пам'ятників культурної спадщини.

10. Оцінка ступеню зносу житлових будинків.

11. Благоустрій території при реконструкції забудови.

12. Фізкультурно-спортивні комплекси на внутрішньоквартальних територіях.

13. Благоустрій міських садів, бульварів, набережних, скверів.

14. Організація руху міського транспорту.

Після закінчення практики студенти представляють щоденники і звіт по практиці. Звіт по практиці повинен містити дані про фактичний зміст практики, про організації і об'єкти, на яких відбувалася практика, матеріали, що відносяться до індивідуального завдання.

Рекомендована така послідовність звіту:

- вступ;
- основна частина звіту;
- висновки;
- список використаних джерел.

Обсяг звіту – 10–15 сторінок.

Щоденник є складовою частиною звіту і є документом, що визначає час прибуття і вибуття студента на практику. Щоденник повинен бути підписаний керівником від підприємства і мати печатку підприємства. Звіт студенти захищають у керівника практики від кафедри Міського будівництва та отримують диф. залік.

Структура практики
(денна форма навчання)

Навчальні елементи	Кількість годин	
	3-й курс	2 курс на базі ОКР молодшого спеціаліста
Змістовий модуль 1		
1 Ознайомлення та вивчення нормативної документації ДБН, правил та умов праці на підприємствах, статусів та положень	20	36
2 Комплексна механізація і автоматизація будівельних і процесів та питань містобудування. Комплексна механізація транспортних процесів. Комплексна механізація та автоматизація озеленення, висадки дерев, кущів та квітів	32	36
3 Вивчення матеріальної бази робіт	28	36
Змістовий модуль 2		
1 Благоустрій міських територій	26	36
2 Озеленення міської забудови	28	36
3 Комплексна механізація та автоматизація установки лав для відпочинку, монтування та установка дитячих майданчиків, укладка та мощення тротуарів та пішохідних доріжок, розміщення та установка смітників	28	36
Разом	162	216

Структура практики
(заочна форма навчання – 3 курс)

Навчальні елементи	Кількість годин:
	3-й курс
Змістовий модуль 1	
1 Ознайомлення та вивчення нормативної документації ДБН, правил та умов праці на підприємствах, статусів та положень	36
2 Комплексна механізація і автоматизація будівельних і процесів та питань містобудування. Комплексна механізація транспортних процесів. Комплексна механізація та автоматизація озеленення, висадки дерев, кущів та квітів	36
3 Вивчення матеріальної бази робіт	36
Змістовий модуль 2	
1 Благоустрій міських територій	36
2 Озеленення міської забудови	36
3 Комплексна механізація та автоматизація установки лав для відпочинку, монтування та установка дитячих майданчиків, укладка та мощення тротуарів та пішохідних доріжок, розміщення та установка смітників	36
Разом	216

Структура практики
(заочна форма навчання – 4 курс)

Навчальні елементи	Кількість годин:
	4 курс
Змістовий модуль 1	
1 Ознайомлення з проектною документацією	36
2 Вивчення нормативної літератури	36
3 Вивчення інноваційних розробок у галузі будівництва	36
Змістовий модуль 2	
1 Проведення натурних обстежень ділянки проектування	36
2 Виконання науково-дослідної роботи з використанням існуючих картографічних матеріалів м. Харків	36
3 Складання проектно-кошторисної документації об'єктів містобудування. Підготовка до звіту й щоденника практики	36
Разом	216

3.3 ДОСЛІДНИЦЬКА ПРАКТИКА

Базові положення

Дослідницька практика для студентів 1-2 курсів спеціальності «Міське будівництво і господарство», освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» відбувається протягом 9–10 семестрів під керівництвом професорсько-викладацького складу кафедри міського будівництва.

Дослідницька практика є обов'язковим розділом навчальної програми підготовки магістрів, яка направлена на розширення і поглиблення теоретичних знань, формування вмінь і навиків при виконанні прикладних досліджень, придбання і вдосконалення навиків і компетенції щодо вибраної магістерської програми.

Мета і завдання практики

Метою дослідницької практики є формуванні компетенції, що забезпечує підготовку магістрантів до проведення експериментальних досліджень в рамках науково-дослідної діяльності в галузі міського господарства.

Завдання практики:

- набуття практичного досвіду щодо вирішення професійних завдань із питань містобудування;
- набуття практичного досвіду щодо вирішення професійних питань у сфері містобудування;
- залучення до соціального середовища профільних організацій з метою розвитку соціально-особистих компетенцій, необхідних для робіт в колективі.

Зміст практики

Зміст дослідницької практики визначається науковим керівником студента магістратури згідно з вимогами робочої програми спеціальність 192 Будівництво та цивільна інженерія, освітньої програми «Міське будівництво та господарство» й обраною темою.

Зміст дослідницької роботи магістранта відображується в індивідуальному завданні згідно з обраною темою дослідження.

Магістрант визначає етапи виконання дослідницької роботи, а саме:

- підготовка до проведення наукового дослідження (визначення об'єкта й методик дослідження);
- підготування інформаційного забезпечення (вибір програмних засобів);
- вивчення стану питання;
- обробка й аналіз отриманих результатів;
- підготування реферату.

Після закінчення практики магістранти представляють щоденники і реферат за темою наукового дослідження згідно з темою магістерською роботою. Реферат повинен містити аналіз існуючих методів дослідження відповідно до теми магістерської роботи. В якості додатків до реферату потрібно прикласти тези докладів, копії статей або інші науково-дослідні матеріали. Реферат магістранти захищають у керівника практики від кафедри Міського будівництва та отримують диференційний залік.

Структура практики

Навчальні елементи	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
1	2	3
Змістовий модуль 1		
1 Вивчення нових методів досліджень, до зміни наукового і науково-виробничого профілю своїй професійної діяльності	5	5
2 Збір та аналіз наукових матеріалів за темою магістерською роботи	5	5
3 Складання бібліографії наукових праць	3	3
Змістовий модуль 2		
1 Вивчення та аналіз науково-технічної інформації, вітчизняного і зарубіжного досвіду за профілем діяльності	5	5
2 Аналіз нормативно-правової документації за темою магістерської роботи (ДБН, СНіП, галузеві норми).	5	5

1	2	3
Змістовий модуль 3		
1 Постановка науково-технічної мети та задачі, вибір методичних способів і засобів її рішення	2	2
2 Обробка, систематизація та узагальнення теоретичних і практичних напрацювань за обраною темою магістерської роботи	5	4
3 Підготовка і захист реферату за темою магістерської роботи	15	15
Разом	45	45

3.4 ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Базові положення

Педагогічна практика для студентів 1-2 курсу спеціальності Міське будівництво і господарство, освітньо-кваліфікаційний рівень магістр відбувається протягом 9-10 семестрів під керівництвом професорсько-викладацького складу кафедри міського будівництва.

Педагогічна практика базується на освоєнні матеріалу базової і варіативної частин навчального процесу, а також на компетенція бакалавру по освоєнню професійного циклу дисциплін і учбово-виробничих практик.

Мета й завдання практики

Метою педагогічної практики є знайомство з конкретними умовами професійної педагогічної діяльності, закріплення і поглиблення теоретичних знань студентів і придбання студентами практичних навиків і компетенцій професійної діяльності.

Завдання практики:

- освоєння методики педагогічного спостереження навчальних занять (різні форми);
- набуття досвіду підготовки та проведення навчальних занять (різної форми);
- ознайомлення з декількома сучасними педагогічними технологіями;

– набуття досвіду реалізації одного- двох відносно нових елементів навчальної роботи викладача (мультимедійні презентації, інформаційно-комп'ютерні технології, роздавальні матеріали, тестові завдання, проблемне викладання, навчальні діалоги тощо);

– стимулювання самоосвіти магістрантів та їх прагнення до самовдосконалення свого початкового педагогічного досвіду, що його набули під час практики.

Зміст практики

Місцем проведення педагогічної практики є навчальні групи ХНУМГ ім. О. М. Бекетова освітньої програми «Міське будівництво і господарство», де магістранти працюють в якості асистентів викладачів за профілем підготовки.

Педагогічна практика відбувається в декілька етапів:

1. Визначається мета і індивідуальне завдання магістранта разом з науковим керівником.

2. Відбувається розробка робочого плану лекційного або практичного заняття відповідно до програми заняття.

3. Відбувається відвідування заняття викладача і участь у проведенні заняття.

Після закінчення педагогічної практики магістранти надають наступні документи:

– щоденник практиканту, де наведені перелік робіт з зазначенням дати, виду і змісту робіт;

– звіт з педагогічної практики.

Зміст звіту педагогічної практики:

– навчальні завдання, що були поставлені на період практики і результат їх виконання;

– коротка характеристика навчальної групи;

– характеристика проведеного заняття (лекційне або практичне).

Реферат магістранти захищають у керівника практики від кафедри міського будівництва та отримують диференційний залік.

Структура практики

Навчальні елементи	Кількість годин
	Денна форма
Змістовий модуль 1	
1 Ознайомлення з організацією навчального процесу у вищій освіті України на прикладі кафедри міського будівництва	4
2 Педагогічні спостереження відкритих занять провідних викладачів кафедри та пробних занять магістрантів	7
3 Опрацювання записів педагогічних спостережень	4
Змістовий модуль 2	
1 Планування та підготовка магістрантом пробних навчальних занять	7
2 Проведення практикантом під наглядом керівника пробних навчальних занять	7
3 Опрацювання магістрантом педагогічних самоспостережень власних пробних занять	6
Змістовий модуль 3	
1 Урозуміння магістрантом доцільності педагогічних новацій, що використовують на заняттях провідні викладачі кафедри міського будівництва	3
2 Використання магістрантом на власних пробних заняттях деяких педагогічних новацій	4
3 Створення мультимедійної презентації до лекційного заняття за темою, яка відповідає тематиці дипломної магістерської роботи магістранта	3
Разом	45

3.5 ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

Базові положення

Переддипломна практика для студентів 4-го курсу і 3-го курсу на базі ОКР молодшого спеціаліста освітньої програми «Міське будівництво і господарство» є важливою частиною навчального плану підготовки бакалаврів

і відбувається протягом двох тижнів у восьмому семестрі під керівництвом викладачів кафедри міського будівництва і представників підприємства.

Переддипломна практика для студентів 2 курсу спеціальності «Міське будівництво і господарство», освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр» відбувається протягом чотирьох тижнів в одинадцятому семестрі під керівництвом професорсько-викладацького складу кафедри міського будівництва і представників підприємства.

Мета й завдання практики

Переддипломна практика є підготовчою стадією розроблення дипломного проекту й магістерської роботи, й головна мета є такою:

- закріплення теоретичних знань, що отримані в процесі навчання в університеті;
- отримання практичних навичок проектування об'єктів міського будівництва і господарства;
- збір, аналіз і систематизація необхідних матеріалів для дипломного проектування і магістерської роботи.
- набуття досвіду самостійної професійної діяльності; закріплення і поглиблення отриманих теоретичних знань по вивчених дисциплін; формування у бакалаврів і магістрів навичок застосування отриманих при навчанні знань в самостійній професійній

Завдання практики (освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»):

- ретельне вивчення об'єктів дипломного проектування згідно з виданих завдання на переддипломну практику (його роль, місцезнаходження, особливості району проектування, актуальність роботи);
- вивчення і аналіз вихідних матеріалів для виконання дипломного проекту (ознайомлення з ситуацією, топографічною підосновою, що має містобудівна документація, матеріалами ТЕО, геологічних вишукувань, статистичними матеріалами; вивчення умовних позначень генеральних планів, типових

конструкцій, матеріалів передпроектної і проектної документації, що були виконані раніше, фіксація авторів і їх розробок, масштабів планів і карт);

- відбір і комплектування вихідних матеріалів та ознайомлення з нормативною, довідниковою і технічною літературою за темою дипломної роботи;

- ретельне вивчення основних принципів проектування і реконструкції генеральних планів території, варіативність проектування, послідовність проектування від загального до приватного, техніко-економічне обґрунтування прийнятих рішень;

- підготовка звіту згідно з темою дипломного проекту.

Завдання практики (освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр»):

- узагальнення, систематизація, конкретизація і закріплення теоретичних знань на основі вивчення досвіду роботи конкретної організації за основними напрямками їхньої роботи;

- вивчення передового досвіду за обраною спеціальністю;

- ознайомлення з передовими методами і прийомами проектування й будівництва цивільних будинків і міських інженерних споруд;

- оволодіння методами прийняття та реалізації на основі отриманих теоретичних знань проектних рішень, а також контролю за їх виконанням;

- оволодіння методами аналітичної і самостійної науково-дослідницької роботи з вивчення принципів діяльності проектних та будівельно-монтажних організацій;

- розвиток правової культури, як найважливішої умови успішного вирішення завдань майбутньої професійної діяльності;

- збір необхідних матеріалів для підготовки і написання випускної кваліфікаційної роботи (магістерської роботи);

- виконання наукових досліджень, необхідних для розробки випускної кваліфікаційної роботи магістра.

Зміст практики

Місцем проведення переддипломної практики є органи архітектури, містобудування і генерального плану міста, області, проектні організації, управління благоустрою.

Під час переддипломної практики бакалавр повинен ознайомитися з картографічною документацією: умовними позначеннями опорних і генеральних планів, планами планувальних обмежень, планами існуючих інженерних мереж, вивчення креслень різноманітних архітектурних об'єктів. Всі вихідні матеріали практикант систематизує: починаючи з ситуаційної схеми, топографічних планів і геодезичних зйомок і закінчуючи окремими вузлами і конструкціями.

При проведенні натурних зйомок необхідно уважно вивчити існуючу ситуацію, характер забудови, стан благоустрою і озеленення, організацію транспортно-пішохідної досяжності, розміщення зупинок громадського транспорту, об'єктів побутового обслуговування тощо.

Після закінчення практики студенти представляють щоденники і звіт по практиці. Звіт по практиці складається з текстової і графічної частини. Текстова частина складається з опису існуючої планувальної структури і визначення архітектурних конструкцій об'єкту, який буде використаний при розробці дипломного проекту.

Обсяг звіту – 10–15 сторінок.

Графічна частина представлена кресленнями ситуаційного плану в М 1:5 000 або М 1:10 000, опорного плану – М 1:2 000 і начерки генерального плану – М 1:1 000 або М 1:500 залежить від обраної теми дипломного проекту.

Щоденник є складовою частиною звіту і є документом, що визначає час прибуття і вибуття студента на практику. Щоденник повинен бути підписаний керівником від підприємства і мати печатку підприємства. Звіт студенти захищають у керівника практики від кафедри міського будівництва та отримують диференційний залік.

Під час переддипломної практики магістрант повинен ознайомитися з основними поняттями науково-дослідної роботи, уточнити тему власного дослідження, визначити актуальність і основні проблеми, при цьому вивчити і освоїти організацію бібліографічного пошуку літературних джерел.

Магістрант визначає етапи виконання науковою роботою, а саме:

- знайомство з композицією наукового дослідження;
- визначення актуальності, новизни, уточнення мети, завдань, об'єктів, предмету дослідження.

Під час такої роботи магістрант повинен володіти прийомами організації наукового дослідження, ознайомитися з методами обробки дослідного матеріалу, навчитися аналізувати отримані результати і представлять їх в період захисту наукової роботи.

Після закінчення практики студенти представляють щоденники і реферату за магістерською роботою згідно з її темою. Щоденник є складовою частиною звіту і є документом, що визначає час прибуття і вибуття студента на практику. Щоденник повинен бути підписаний керівником від підприємства і мати печатку підприємства. Реферат повинен містити аналітичні дані (актуальність теми, предмет, об'єкт) згідно з темою магістерської роботи.

Обсяг реферату становить 10–15 сторінок. Реферати студенти захищають у керівника практики від кафедри Міського будівництва та отримують диф. залік.

Структура практики (освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»)

Навчальні елементи	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
1	2	3
Змістовий модуль 1		
1 Ознайомлення з науково-технічною літературою, яка висвітлює вітчизняний та зарубіжний досвід планувальні рішення	20	20

2	3	4
2 Дослідження документів і матеріалів в частині планувальних рішень і їх відповідності сучасним вимогам нормативної документації (ДБН, СанПін, галузеві стандарти)	20	20
Змістовий модуль 2		
1 Проведення натурних обстежень ділянки проектування. Підбір підоснови (М 1:1 000, М 1:500)	40	40
2 Підбір креслень архітектурного об'єкту (плани, фасади, розріз)	20	20
3 Складання проектно-кошторисної документації об'єктів містобудування	20	20
Змістовий модуль 3		
1 Розробка архітектурно-будівельної частини проектів або проектів аналогів в складі планів, розрізів, фасадів із зображенням несучих і огорожувальних конструкцій	40	40
2 Розробка креслень ГП (опорний, генеральний план)	56	56
Разом	216	216

Структура практики

(освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр»)

Навчальні елементи	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
Змістовий модуль 1		
1 Ознайомлення з науково-технічною літературою, яка висвітлює вітчизняний та зарубіжний досвід планувальні рішення, а також проектування та будівництва об'єктів	20	20
2 Дослідження документів і матеріалів в частині планувальних рішень і їх відповідності сучасним вимогам нормативної документації (ДБН, СанПін, галузеві стандарти)	20	20
Змістовий модуль 2		
1 Аналіз, обробка і представлення результатів дослідження згідно з обраною темою магістерської роботи (актуальність теми, предмет, об'єкт)	60	60
2 Виконання науково-дослідної роботи з використанням існуючих картографічних матеріалів м. Харків	80	80
Разом	180	180

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 22. – С. 214.
2. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 р., № 1556-VII.
3. ДБН 360-92**. Державні будівельні норми України. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. – Київ : Держспоживстандарт України, 2002. – 48 с.
4. ДБН А.2.2-3-2014. Державні будівельні норми України. Склад та зміст проектної документації на будівництво. – Київ : Мінрегіон України, 2014. – 25 с.
5. ДБН А.1.1-15:2012. Державні будівельні норми України. Склад і зміст генерального плану міста. Видання офіційне. – Київ : Міністерство регіон. розвитку, буд-ва та житлово-комун. госп-ва України, 2012. – 21 с.
6. ДБН А.2.2-3-2014. Державні будівельні норми України. Склад та зміст проектної документації на будівництво. Видання офіційне. – Київ : Мінрегіон України, 2014. – 33 с.
7. ДБН Б.2.2-3:2012. Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту. – Київ : Мінрегіон України, 2012. – 14 с.
8. ДБН Б.1.1-14:2012. Склад та зміст детального плану території. – Київ : Мінрегіон України, 2012. – 22 с.
9. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) / пер. з англ. здійснено Британською Радою в Україні. – Київ : ТОВ «ЦС», 2015. – 32 с.
10. Національна рамка кваліфікацій. Затверджена Постановою КМ України від 23.11.2011 р. № 1341.
11. Инструкция по подготовке дипломных проектов (работ) в высших учебных заведениях: [справочник] – М. : Стройиздат, 1974. – 25 с.
12. Справочник проектировщика. Градостроительство. - М. : Стройиздат, 1978. – 542 с.

13. Крутов В.И. Основы научных исследований / В. И. Крутов, И. М. Грушко – М. : Высшая школа, 1989. – 155 с.
14. Федоров В.В. Реконструкция зданий, сооружений и городской застройки: [учебное пособие] / В. В. Федоров. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 224 с.
15. Космин В. В. Основы научных исследований (Общий курс): [учеб. пособие] / В. В. Космин. – М. : РИОР : ИНФРА-М, 2015. – 2-е изд. – 214 с.
16. Кузин Ф.А. Магистерская диссертация: Методика написания, правила оформления и процедура защиты: практ. пособие для студентов-магистрантов / Кузин Ф.А. – М. : Стройиздат, 2008. – 86 с.
17. Безуглов И.Г. Основы научного исследования: [учеб. пособие] / И. Г. Безуглов, В. В. Лебединский, А. И. Безуглов. – М. : Академический проект, 2008. – 194 с.
18. Основы научных исследований: учеб. пособие для студентов вузов / Б. И. Герасимов, В. В. Дробышева, Н. В. Злобина и др. – М. : ФОРУМ : ИНФРА-М, 2013. – 272 с.
19. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М. Рашкевич. – Львів : Видавництво Львівська політехніка, 2014. – 168 с.
20. Педагогика: учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по непедагогическим спец. / под ред. П.И. Пидкасистого. М. : Юрайт: Высшее образование, 2009. – 430 с.
21. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система: довідник користувача / пер. з англ.: за ред. Ю.М. Рашкевич та Ж.В. Таланової. – Львів : Видавництво Львівська політехніки, 2015. – 106 с.
22. Методичні рекомендації до педагогічної практики (для студентів магістратури спеціальності 8.06010103 «Міське будівництво та господарство». / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова; уклад.: Ю. П. Бархаєв. – Харків : ХНУМГ, 2016. – 12 с.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації

**ДО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОЇ, ДОСЛІДНОЇ,
ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИК**

*(для бакалаврів та магістрів денної та заочної форм навчання
спеціальності 192 – Будівництво та цивільна інженерія,
освітньої програми «Міське будівництво та господарство»)*

Укладачі: **ЗАВАЛЬНИЙ** Олександр В'ячеславович,
ЧЕПУРНА Світлана Миколаївна

Відповідальний за випуск *О. С. Безлюбченко*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *С. М. Чепурна*

План 2017 , поз. 50 М

Підп. до друку 15.11.2017. Формат 60 × 84/16.
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 3.
Зам. Тираж № 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.